

Μακεδονικά

Τόμ. 2

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

1941-1952

ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ.
1953

Ίω. Κ. Βασδραβέλλη, Αρματολοί και κλέφτες εις την Μακεδονίαν. [Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών. Μακεδονική βιβλιοθήκη αρ. 8] Θεσσαλονίκη, 1918. 8ον σ. 115.

Γ. Τ. Κόλιας

doi: [10.12681/makedonika.9334](https://doi.org/10.12681/makedonika.9334)

Copyright © 2016, Γ. Τ. Κόλιας

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κόλιας Γ. Τ. (2017). Ίω. Κ. Βασδραβέλλη, Αρματολοί και κλέφτες εις την Μακεδονίαν. [Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών. Μακεδονική βιβλιοθήκη αρ. 8] Θεσσαλονίκη, 1918. 8ον σ. 115. *Μακεδονικά*, 2, 794-795.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.9334>

νικὸν στοιχεῖον δὲν ἦτο μόνον πολυάριθμον, ἀλλὰ καὶ ηὔδοκίμει εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τοὺς ἄλλους τομεῖς τοῦ οἰκονομικοῦ βίου τῆς πόλεως, ἐγνώρισε νύκτας καὶ ἡμέρας φρίκης. Ὁ φόρος αἵματος ἦτο μέγας. Οἱ σφαγέντες ὑπερέβησαν τὰς 3.000 κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ συγγραφέως, εἰς πολὺ περισσοτέρους ἀνέρχονται οἱ ζητήσαντες τὴν σωτηρίαν των διὰ τῆς φυγῆς, ἐνῶ πλήρης ἦτο ἡ οἰκονομικὴ τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου καταστροφή. Πληρεστέρα θὰ γίνῃ ἡ ἔρευνα τοῦ τὰ μάλιστα ἐνδιαφέροντος αὐτοῦ θέματος, ὅταν δημοσιευθοῦν τὰ σχετικὰ ἔγγραφα τῶν ἀρχείων Κωνσταντινουπόλεως, ὡς καὶ τῶν ὑπουργείων τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν κρατῶν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα τότε διετῆρουν προξένους ἐν Θεσσαλονίκῃ. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἔχει ἡ ἐργασία τοῦ κ. Β. ἀποτελεῖ ἀξιοπρόσεκτον συμβολὴν εἰς τὴν γνῶσιν τῆς συμμετοχῆς τοῦ βορείου Ἑλληνισμοῦ εἰς τὰς δοκιμασίας τοῦ 1821-1830.

Γ. Τ. ΚΟΛΙΑΣ

Ἰω. Κ. Βασδραβέλλη, Ἄρματολοι καὶ κλέφτες εἰς τὴν Μακεδονίαν. [Ἐταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν. Μακεδονικὴ βιβλιοθήκη ἀρ. 8]. Θεσσαλονίκη, 1948. 8ον σ. 115.

Θέμα πολὺ ἐνδιαφέρον τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας, τὸ ὁποῖον ὅμως συνήθως φέρεται συνδεδεμένον μὲ περιοχὰς τῆς κεντρικῆς καὶ νοτίου Ἑλλάδος. Βεβαίως ἀρματολισμὸς καὶ κλεφτουριά ὑπῆρξε καὶ ἤκμασε καὶ εἰς τὰς ὄρεινὰς περιοχὰς τῆς Βορείου Ἑλλάδος. Τὸ πρῶγμα ὅμως ἦτο γνωστὸν εἰς στενὸν μόνον κύκλον μελετητῶν τῶν πηγῶν τῶν περὶ τὴν ἐπανάστασιν χρόνων, ὡς καὶ τῆς δημοτικῆς ποιήσεως. Ἀλλὰ καὶ πάλιν περιορισμέναι ἦσαν αἱ γνώσεις, καθ' ὅσον αἱ πηγαὶ ἦσαν ὀλίγαι καὶ αἱ ἐπὶ τοῦ θέματος ὑπ' αὐτῶν παρεχόμεναι εἰδήσεις πενιχραί. Ἀκόμη καὶ αὐτὸς ὁ ἀγωνιστῆς τοῦ 1821, Μακεδὼν τὴν καταγωγὴν, Ν. Κασμουύλης ἐλάχιστα παρέχει εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματά του στοιχεῖα περὶ τῶν ἀρματολῶν καὶ κλεφτῶν τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς Μακεδονίας γενικώτερον. Τὰ πράγματα ὅμως μετεβλήθησαν, ὅταν ἤρχισαν δημοσιεύμενα ἔγγραφα τῶν ἀρχείων Βεροίας καὶ Θεσσαλονίκης.

Ὁ κ. Ι. Βασδραβέλλης μὲ τὸν ἀξιέπαινον ζῆλον, ὃ ὁποῖος τὸν διακρίνει, ἐπεδόθη εἰς τὴν μελέτην τοῦ θέματος τῶν ἀρματολῶν καὶ κλεφτῶν εἰς τὴν Μακεδονίαν. Μὲ βάσιν γνωστὰς ἤδη πηγὰς καὶ βοηθήματα, τὸ κυριώτερον δὲ μὲ τὴν ἐπικουρίαν ἀγνώστων ἔως σήμερον ἀρχειακῶν στοιχείων ἐφιλοπύνησε τὸ ἀνὰ χεῖρας δημοσίευμα. Τοῦτο σύγκειται ἐκ δύο μερῶν. Εἰς τὸ πρῶτον (σ. 1-48) ἐκτίθενται κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν γεγονότα σχετικὰ μὲ τὴν δρᾶσιν ἀρματολῶν καὶ κλεφτῶν ἀνὰ τὴν ὄρεινὴν Μακεδονίαν. Εἰδικώτερον γίνεται λόγος περὶ τῶν πρώτων ἀρματολῶν καὶ κλεφτῶν εἰς τὴν Μακεδονίαν, περὶ τῶν κλεφτῶν τῆς βορείου Μακεδονίας,

περὶ τῆς δράσεως τῶν ἀρματολῶν τῆς Ναούσης, περὶ τῆς δράσεως τῶν ἀρματολῶν τῆς δυτικῆς Μακεδονίας, περὶ τῶν κλεφτῶν καὶ ἀρματολῶν τοῦ Ὀλύμπου, περὶ Νικοτσάρα καὶ περὶ Λαζέων. Τὸ δεύτερον μέρος (σ. 49 - 112) περιλαμβάνει ἐν μεταφράσει 50 ἔγγραφα ἐκ τῶν Ἀρχείων Βεροίας καὶ Θεσσαλονίκης, τὸ πρῶτον ἐνταῦθα δημοσιευόμενα καὶ σχετικὰ πρὸς τὸ θέμα.

Τὰ ἔξιστορούμενα εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἐργασίας τοῦ κ. Ἰω. Βασδραβέλλη, παρ' ὅλα ὅσα ἔχει νὰ παρατηρήσῃ κανεὶς εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν καὶ τὸ ὕφος, ὡς καὶ ἡ προσεκτικὴ μελέτη τῶν ἐν Παραρτήματι δημοσιευόμενων ἐγγράφων, μᾶς θέτουν βεβαίως ἐνώπιον τοῦ ζητήματος τοῦ ἀρματολισμοῦ καὶ τῶν κλεφτῶν εἰς τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ τῆς στενοτέρας ἑλληνικῆς πλευρᾶς, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἐνὸς ἄλλου ζητήματος γενικωτέρου, ἀνήκοντος εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἱστορίαν τῆς ὀθωμανικῆς αυτοκρατορίας καὶ τὸ ὅποῖον δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ζήτημα ἀσφαλείας τῆς ὑπαίθρου καὶ εἰδικώτερον τῶν διὰ μέσου ὄρεινῶν περιοχῶν διηκουσῶν ὁδῶν. Ἄξιον ἰδιαιτέρας ἐξάρσεως εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ὁ σουλτάνος ἐνεπιστεύετο τὴν ἀσφάλειαν ἐπιχειρῶν σημείων τῆς ὑπαίθρου εἰς χεῖρας τόσον Ἑλλήνων ὅσον καὶ Ἀλβανῶν, οἱ ὅποιοι, ὁσάκις ἐδημιουργοῦν ζητήματα εἴτε ἐναντι τῆς τουρκικῆς ἀρχῆς εἴτε τῶν ὑπηκόων, ἀπεδιώκοντο ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτὴν καὶ ἡ φύλαξις τῶν κλεισουργῶν ἀνετίθετο τότε εἰς Ὀθωμανοὺς, οἱ ὅποιοι ἐξελέγοντο καὶ ἐμισθοτροφοδοτοῦντο ἀπὸ τοὺς κατοικοὺς τῆς περιοχῆς, καθισταμένους συνάμα καὶ ἀλληλεγγύως ὑπευθύνους διὰ κάθε παρεκτροπὴν τῶν φυλάκων τῶν δερβενίων. Τὰ δημοσιευόμενα ὑπὸ τοῦ κ. Βασδραβέλλη ἔγγραφα μεταβάλλουν τὴν μορφήν τοῦ ζητήματος τῶν ἀρματολῶν καὶ κλεφτῶν, ὡς τοῦτο γνωρίζομεν μέχρι σήμερον. Τοποθετοῦν αὐτὸ ἐπὶ πολὺ εὐρυτέρας βάσεως τῆς καθ' ὅλου ἐσωτερικῆς ἀνὰ τὴν ὑπαίθρον ἀσφαλείας τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους. Μᾶς ὁδηγοῦν πρὸς τὴν διαπίστωσιν τῆς ἀνάγκης ὅπως καὶ ὁ ἀρματολισμὸς ἐν Ἑλλάδι μελετηθῇ ἀπὸ τῆς ὡς ἄνω εὐρυτέρας ἀπόψεως, ἡ δὲ κατὰ ἓνα τρόπον συσχετίσις πρὸς τὸ σύστημα ἀσφαλείας τῶν κλεισουργῶν εἰς τὸ Βυζάντιον θὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν καλυτέραν κατανόησιν τοῦ θέματος. Διὰ νὰ γίνῃ δὲ τοῦτο, δεόν ἐν τῷ μεταξὺ νὰ δημοσιευθοῦν καὶ ἄλλα παρομοίου περιεχομένου ἔγγραφα, ἀναφερόμενα εἰς ζητήματα ἀσφαλείας ἄλλων περιοχῶν, ἐθνογραφικῶς μὴ ἑλληνικῶν. Διὰ τοὺς ὡς ἄνω λόγους μὲ ὄλας τὰς ἐπὶ ὄρισμένων σημείων ἐπιφυλάξεις μας κρίνομεν τὴν ἐργασίαν τοῦ κ. Βασδραβέλλη καὶ ἰδίᾳ τὸ παράρτημα ὡς ἄξια ἰδιαιτέρας προσοχῆς.

Γ. Τ. ΚΟΛΙΑΣ

Ἰω. Κ. Βασδραβέλλη, 'Ιστορικά Ἀρχεῖα Μακεδονίας. Α'. Ἀρχεῖον Θεσσαλονίκης (1695 - 1912). [Ἐταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν. Μακεδονικὴ Βιβλιοθήκη ἀρ. 13]. Θεσσαλονίκη, 1951. σ. κβ' + 576.